

Nationaal Coördinator
Terrorismebestrijding en Veiligheid
Ministerie van Justitie en Veiligheid

Departementaal vertrouwelijk
Situatiebeeld en Duiding COVID-19 (nr. 44)

Kerneenheid
Analyse

Vrijdag 29 mei 2020 - geactualiseerd tot 09.00 uur

Actuele aandachtspunten

- **Georganiseerde ongelijkheid leidt (gevoelsmatig) tot verdere maatschappelijke tegenstellingen.** Zowel tussen kleinere en grotere bedrijven, tussen sectoren en tussen burgers (wel/niet bezoeken mogen ontvangen).
- **Politieke besluitvorming wordt meer diffuus.** Versoepelingen niet altijd in lijn met feitelijk onderzoek of meningen experts. Toenemende kritiek op lockdowns, zowel door experts als 'deskundigen'.
- **Naleving van regels kan verder onder druk komen:** door diffuse besluitvorming, toenemende kritiek op overheid, nieuwe versoepelingen, aankondigingen 'niet bekeuren'-acties van BOA's en mooi weer.
- **Wanneer nieuwe en/of onvoorziene ontwikkelingen plaatsvinden, dan kan het gevoel van onbehagen groeien; dit kan leiden tot afwijkend gedrag.**

SITUATIEBEELD

Maximaal controleren (volksgezondheid)

- Het Deense Serum Instituut heeft vastgesteld dat de heropening van scholen niet tot een opvallende toename van het aantal besmettingen heeft geleid. In Nederland laten testresultaten van leerkrachten en opvangmedewerkers met klachten zien dat slechts 2,8 procent van deze doelgroep besmet is; gemiddeld is dat 5,4 procent. Het aantal mensen dat met luchtwegklachten bij de huisarts komt is afgelopen twee weken ook verder gedaald. Het aantal nieuwe ziekenhuisopnames is nog altijd laag (16), maar was donderdag hoger dan de afgelopen zeven dagen het geval was (gemiddeld 10).
- In het Kamerdebat van donderdag is gebleken dat voor partijen veel onduidelijk is over het opstarten van de normale dienstregelingen voor het ov. Er zijn vragen over de mondkapjesplicht, de veiligheid van medewerkers en de beschikbare ruimte in treinen en bussen.
- Anderhalve meter afstand houden moet niet het nieuwe normaal zijn, stellen SCP, CPB en PBL in een gezamenlijk advies. Het herstelbeleid moet om meer draaien dan gezondheid alleen. De adviesbureaus vragen om aandacht voor lange termijn doelen voor de economie, de leefomgeving en de samenleving.
- De voorzitter van de Vereniging van Artsen voor Longziekten en Tuberculose verwacht dat er "mogelijk duizenden mensen in Nederland zullen zijn die door corona kampen met blijvend letsel aan de longen". Vrijwel elke IC-patiënt met COVID-19 gaat met 'restschade' naar huis; van de andere ziekenhuispatiënten met COVID-19 heeft de helft longklachten na opname. Hij pleit ervoor dat alle patiënten zo goed mogelijk en op dezelfde wijze worden gevolgd met onder meer longfunctieonderzoek.
- Nieuwe studies laten zien dat wereldwijd de besmettingsgraad nog geen tien procent is. Een Harvard-epidemioloog verwacht niet dat de gewenste graad van zestig procent gehaald kan worden.
- Om de verspreiding van het coronavirus te bestrijden is goede ventilatie in publieke ruimtes "van cruciaal belang". Dat stellen onderzoekers van de UvA. Het gaat dan om verspreiding van kleine hoestdruppeltjes (aerosolen) in bijvoorbeeld het openbaar vervoer en in verpleeghuizen. Deze aerosolen zijn gevaarlijk in de overdracht van het virus, doordat ze lang in de lucht blijven zweven na uitademing.
- Vijftien vakbonden die zich verenigd hebben in de Coalitie voor de Veiligheid, uitten stevige kritiek op de vanwege COVID-19 ingestelde veiligheidsregels. Er zijn volgens de Coalitie grote verschillen in de uitwerking van de richtlijnen in de 25 veiligheidsregio's. Als voorbeeld wordt een motorrijder aangehaald die als hij over een dijk rijdt in Gelderland-Midden niet in overtreding is, maar in Gelderland-Zuid wel. De veiligheidsregels zijn daarmee volgens de coalitie niet uitlegbaar en onbegrijpelijk voor de burger.

Beeld sociale media

- Berichtgeving in de media dat door binnenruimten beter te ventileren verspreiding van COVID-19 mogelijk wordt verminderd, wordt in veel online reacties cynisch ontvangen. Het beeld wordt neergezet dat dit al geruime tijd bekend is (o.a. bepleit door Maurice de Hond) maar nu pas wordt opgepakt. Maurice de Hond noemt de maatregelen van het kabinet in een column overigens onnodig ingrijpend en langdurend.
- Bericht dat sportscholen en sauna's mogelijk per 1 juli open kunnen worden wordt overwegend positief ontvangen.
- Nodige aandacht voor blijvende schade die voormalig COVID-19 patiënten kunnen ondervinden aan ziekte.

DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJKContinuïteit vitale processen en samenleving

- De FIOD heeft een man opgepakt die ervan verdacht wordt gefraudeerd te hebben met de overheidssteun bestemd voor beperking van gevolgen van de coronapandemie (eerste geval van fraude met deze steun).
- Het OM gaat "fors meer zaken" zelf behandelen met een zogenaamde strafbeschikking. Hiermee wil het OM voorkomen dat de voorraad strafzaken verder toeneemt.
- Slachthuis Van Rooi Meat in Helmond moet nadat opnieuw medewerkers positief zijn getest op COVID-19 tot 2 juni dicht blijven.
- Veel kleine cafés zijn niet coronaproof te maken en openen aanstaande maandag daarom niet hun deuren. Toelaten van zo weinig klanten levert namelijk geen rendabiliteit op.

Beeld sociale media

- Kritiek op het huidige steunpakket; dat zou niet alle kosten dekken waar uitbaters mee te maken hebben.

Zorg voor kwetsbare groepen

- Het College voor de Rechten van de Mens roept partijen die zich bezighouden met het opstellen van protocollen op om rekening te houden met het VN-verdrag Handicap. Daarin is onder meer vastgelegd dat openbare gelegenheden voor iedereen toegankelijk moeten zijn.
- Ook de verruimde bezoeksregeling in verpleeghuizen leidt tot onvrede en onbegrip. Debet hieraan zijn de nog altijd geldende beperkingen die normaal contact in de weg staan. De roep om verdere versoepeling klinkt dan ook steeds luider.
- In Marokko verblijven nog altijd honderden Nederlanders die willen terugkeren naar Nederland.

Beeld sociale media

- Online worden voortdurend schrijnende verhalen gedeeld van COVID-19 patiënten die geen contact mogen hebben met hun geliefden. Het gaat om patiënten die al dan niet stervende zijn en in verpleeghuizen, woonzorgcentra of ziekenhuizen verblijven.

Financieel-economische stabiliteit

- Vorige week zijn 7 bedrijven en instellingen minder failliet verklaard dan een week eerder. De bouw en detailhandel hadden de meeste faillissementen, zo blijkt uit CBS data.
- Ondernemers waren in mei iets minder pessimistisch dan in april, toen sprake was van een historisch dieptepunt. Dat was het geval bij zowel ondernemers in op consumenten gerichte branches als bij industriële ondernemers.
- De horeca en daarna de non-food detailhandel blijken een van de zwaarst getroffen sectoren door de maatregelen tegen de verspreiding van het coronavirus. Vooral ondernemers in de horeca deden een beroep op de regeling Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren COVID-19 (TOGS).
- De Tweede Kamer stemde 28 mei in met verlenging voor drie maanden van het steunpakket voor de economie; de kosten bedragen 13 miljard euro. Op sommige punten worden strengere eisen gesteld. Tevens komt er financiële steun van 24 miljoen euro voor de lokale media.
- Er is veel onduidelijkheid over vouchers en de rechten van klanten. Het betreft de vouchers voor afgelaste evenementen, boekingen, opleidings evenementen en geannuleerde vluchten.
- Het aantal mensen in de bijstand groeide in maart nog maar licht, nl. met 1000 personen, omdat de lockdown toen twee weken van kracht was. Wel steeg het aantal personen met een speciale uitkering voor zelfstandigen sneller dan die met een algemene uitkering.

Caribisch deel van het Koninkrijk

- Aruba versoepelt maatregelen: de avondklok is afgeschaft en vanaf 1 juni mogen horecagelegenheden de deuren weer openen.

Internationale context

- In Frankrijk is een 'corona-app' StopCovid goedgekeurd door de privacy-autoriteit. Burgers mogen zelf bepalen of ze deze app gaan gebruiken.
- Frankrijk laat per 15 juni mogelijk weer buitenlandse toeristen toe, als de gezondheidssituatie het toelaat.
- Het dodental in de Verenigde Staten als gevolg van het coronavirus is de 100.000 slachtoffers gepasseerd. In de staat New York zijn de meeste mensen om het leven gekomen: bijna 30.000.
- In Zuid-Korea is de grootste stijging van het aantal besmetting vastgesteld sinds 5 april. In en rondom Seoul worden openbare gelegenheden weer twee weken gesloten.
- In Afrika lijkt de pandemie een nieuwe wending te hebben genomen. Volgens de gezondheidsorganisatie Africa CDC raken steeds meer bewoners van het continent besmet door iemand uit hun eigen omgeving die niet heeft gereisd en bij wie het virus niet is vastgesteld.
- De WHO meldt dat in Europa tussen begin maart en eind mei ongeveer 159.000 mensen meer zijn gestorven dan gemiddeld het geval is.
- Europese Commissie heeft op 27 mei jl. een voorstel gedaan voor een herstelfonds van 750 miljard euro om de economische gevolgen van de coronacrisis te bestrijden, deels als gift en deels als lening onder voorwaarden. Nederland heeft met Oostenrijk, Zweden en Denemarken een alternatief steunplan opgesteld. Vice-president van de Europese Commissie Timmermans roept Nederland op om het voorstel van de Europese

DEPARTEMENTAAL VERTROUWELIJK

Commissie niet meteen af te wijzen. Volgens Timmermans kan Nederland juist geld kan verdienen als zwaar getroffen landen weer uit de put komen.

- Zweden koos voor een vrij losse aanpak. De staatsepidemioloog (10)(2e) wordt nu bekritiseerd op deze aanpak omdat het sterftecijfer onder Zweedse ouderen hoog ligt. Tegnell stelt 'Elke aanpak heeft zo zijn eigen successen en mislukkingen'.

Beeld sociale media

- Sceptici die op het EU-voorstel voor het coronasteunpakket reageren, impliceren dat het geld voornamelijk gaat naar landen die hun begroting structureel niet op orde hebben en niet per se naar de door corona getroffen landen. Daarom zou COVID-19 als excuus worden gebruikt om EU-landen die er al financieel slecht voor staan te ondersteunen.

Politiek en maatschappelijke onrust

- De 'coronaboetes' staan opnieuw ter discussie, omdat de regelgeving onduidelijk blijft en Kamerleden zich ongemakkelijk voelen vanwege onterecht uitgedeelde boetes. De Kamer vindt dat overtreders aan een bekeuring geen strafblad zouden moeten overhouden. Juristen zijn nog altijd van mening dat een rechter de meeste boetes ongeldig zal verklaren.
- Politievakbonden ACP en NPB spreken hun zorgen uit over de versoepeling van bepaalde maatregelen na 1 juni. Die zorgen zitten met name in de handhaving van overtredingen van afstandsmaatregelen in de horeca en het OV.

Beeld sociale media

- Zaterdag 30 mei vinden in Den Haag enkele demonstraties plaats waarin men tegen de coronamaatregelen demonstreert. Personen die op een speciaal hiervoor aangemaakte Facebookpagina actief zijn wijzen op een divers gezelschap van personen die wantrouwend staan tegenover de overheid en het 'establishment', eurosceptisch zijn, complottheorieën aanhangen en bekendstaan om hun anti-immigratie en anti-islam standpunten.

DUIDING**Georganiseerde ongelijkheid leidt (gevoelsmatig) tot verdere maatschappelijke tegenstellingen**

- Het stapsgewijs en sector- en doelgroepspecifiek verlichten van de maatregelen leidt tot een georganiseerde ongelijkheid binnen onze samenleving.
- Op korte termijn zijn het met name kleine ondernemers en zzp-ers die lijden onder de crisis. De momenteel geregistreerde aantallen zijn nog klein, omdat de lockdown medio maart en het statistisch effect dus nog moeilijk meetbaar is. Het totaal aantal bedrijven (ook eenmanszaken) dat financiële steunaanvragen heeft gedaan is groot; als de economische herstel uitblijft of te langzaam gaat, dan zullen de gevolgen breder zichtbaar en voelbaar worden.

Politieke besluitvorming wordt meer diffuus

- In Nederland maar ook in het buitenland neemt de kritiek op de ingestelde lockdowns en versoepeling van de maatregelen toe. Experts hebben verschillende visies (bv. het gevaar van hoestdruppels) en de regering neemt besluiten op basis van eigen epidemiologen.
- Besluiten tot versoepeling of tot het tegemoetkomen aan bepaalde groepen of sectoren zijn niet altijd in lijn met feitelijk onderzoek of mening van experts en lijken steeds meer voort te vloeien uit andere motieven, zoals economische overwegingen en een roep uit de samenleving (bv. eerst sluiting onderwijs, nu ook versoepeling opening landsgrenzen en opening sportscholen). De Europese landen lijken ook steeds meer naar elkaars besluiten te kijken. De geloofwaardigheid van de overheid kan hierdoor ondergraven worden.

Naleving van regels kan verder onder druk komen

- Relatief laag aantal ziekenhuisopnames en dodelijke slachtoffers kan leiden tot verminderd gevoel voor gevaar. BOA's hebben aangekondigd niet te beboeten op tweede pinksterdag. In combinatie met het verder verlichten van de maatregelen en de gunstige weersomstandigheden (ook voor het pinksterweekend is goed weer voorspeld) kan dit leiden tot verdere druk op de naleving van de maatregelen.
- Wanneer nieuwe en/of onvoorziene ontwikkelingen plaatsvinden, dan kan het gevoel van onbehagen groeien; dit kan leiden tot afwijkend gedrag.
- Zo kan onduidelijkheid over het opstarten van de normale OV-dienstregeling per 1 juni voor onduidelijkheid zorgen, bijvoorbeeld wanneer dit moment een ijkpunt voor mensen is om weer meer te gaan reizen of voor werkgevers om van hun personeel te verlangen naar het werk te komen.

Onderbouwing allocatie Wantai kits

Aanpak

- 1 Splits totale dagelijkse vraagverwachting in MML vraag en Sanquin & RIVM vraag
- 2 Totale dagelijkse MML vraag evenredig verdelen over de MMLs dat meedoet
- 3 Voor de MMLs waar dit aantal hun opgegeven dagelijkse capaciteit zwaar overtreft, het aantal naar beneden aanpassen tot max capaciteit
- 4 Per MML (en voor RIVM en Sanquin) een voorraad alloceren om minimaal 1 week op deze max capaciteit te draaien
- 5 Handmatig aanpassingen doen voor de grootste labs en de labs waarvoor hun max capaciteit het gemiddelde niet toestaat. Zolang het netto effect hiervan positief is, zou de dagelijkse vraag nog geacomodeerd kunnen worden – *aannemende dat vraagstromen verlegd kunnen worden (!)*

Deze voorbeeldberekening is niet gebaseerd op de actuele vraag per lab en dient daardoor slechts ter indicatie

Voorbeeld

2k/dag voor Sanquin & RIVM (en overig onderzoek)
6k/dag voor patiëntendiagnostiek en zorgpersoneel testen

6k/dag over 30 labs levert 200 testen per dag (ex blanco's)

Voor de meeste labs is dit binnen hun reguliere capaciteit

200 testen per dag voor 10 werkdagen levert 2.000 testen op, ofwel 20 kits per MML (ter indicatie: dit past in een grote koelkast).

Daarnaast voor Sanquin en RIVM afstemmen wat gewenst is

Labs die waarschijnlijk meer nodig hebben: Star, CERTE, PAMM, UMCU en Microvida [x2]

Evt minder alloceren vanwege lage max capaciteit: Haaglanden, Radboud, St. Antonius, Haga, LabMicTa [x0.5] (ter overweging)